Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
PRIIT PIKAMÄE
prednesené 26. októbra 2020 [1]

Vec C-481/19

DB
proti
Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob)
za účasti:
Presidenza del Consiglio dei Ministri

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Corte costituzionale (Ústavný súd, Taliansko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Aproximácia právnych predpisov – Zneužívanie trhu – Smernica 2003/6/ES – Článok 14 ods. 3 – Nariadenie (EÚ) 596/2014 – Článok 30 ods. 1 písm. b) – Nespolupráca s príslušnými orgánmi – Správne sankcie a/alebo iné správne opatrenia – Výklad v súlade so základnými právami – Články 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie – Právo odoprieť výpoveď – Rozsah“

1. V prejednávanej veci má Súdny dvor rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Corte Costituzionale (Ústavný súd, Taliansko) a ktorý sa týka výkladu a platnosti článku 14 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES z 28. januára 2003 o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) [2] a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/2014 zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES a smerníc Komisie 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES [3], ktoré ukladajú členským štátom povinnosť sankcionovať porušenia povinnosti spolupráce s orgánom povereným dohľadom nad trhom (ďalej len „orgán dohľadu“).

2. Corte Costituzionale (Ústavný súd) sa Súdneho dvora predovšetkým pýta, či je možné vykladať tieto ustanovenia v súlade s právom odoprieť výpoveď (*nemo tenetur se detegere*), ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“), a prípadne na rozsah, ktorý tomuto právu treba priznať.

3. Zhrniem to tak, že Súdny dvor sa bude môcť v rozsudku, ktorý vydá, vyjadriť k niekoľkým citlivým právnym otázkam, najmä k uplatniteľnosti práva odoprieť výpoveď v rámci správnych konaní, v ktorých môže byť uložená sankcia trestnej povahy, ako aj k presnému rozsahu takého práva, ktorého určenie je problematické z dôvodu existencie údajného nesúladu v tomto smere medzi relevantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) a Súdneho dvora.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 Ú. v. EÚ L 96, 2003, s. 16; Mim. vyd. 06/004, s. 367.

3 Ú. v. EÚ L 173, 2014, s. 1.

I. Právny rámec

A. EDĽP

4. Článok 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 (ďalej len „EDĽP“), stanovuje:

„1. Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne… o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený…

2. Každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

…“

B. Právo Únie

1. Charta

5. Článok 47 druhý odsek Charty znie takto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom…“

6. Článok 48 ods. 1 Charty stanovuje:

„Každý, kto je obvinený, sa považuje za nevinného, kým jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.“

2. Smernica 2003/6

7. Článok 12 smernice 2003/6 stanovuje:

„1. Príslušný orgán dostane všetky právomoci dohľadu a vyšetrovacie právomoci, ktoré sú potrebné na výkon jeho funkcií. Tieto právomoci uplatňuje:

a) priamo alebo

b) v súčinnosti s ostatnými orgánmi alebo účastníkmi trhu alebo

c) v rámci jeho právomocí delegovaním na takéto orgány alebo na účastníkov trhu alebo

d) na základe žiadosti príslušným súdnym orgánom.

2. Bez toho, aby bol dotknutý článok 6 ods. 7, právomoci uvedené v odseku 1 tohto článku sa uplatňujú v súlade s vnútroštátnym právnym poriadkom a zahŕňajú aspoň právo:

…

b) žiadať informácie od kohokoľvek vrátane tých, ktorí sa postupne zúčastňujú na postupovaní pokynov alebo vykonávajú príslušné operácie, ako aj ich predstavených a, ak je to potrebné, predvolať a vypočuť takúto osobu,

…“

8. Článok 14 tejto smernice stanovuje:

„1. Bez toho, aby bolo dotknuté právo členských štátov ukladať trestnoprávne sankcie, členské štáty v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi zabezpečia, aby mohli byť prijaté primerané správne opatrenia alebo uložené správne sankcie voči zodpovedným osobám, ak sa nedodržali ustanovenia prijaté na vykonanie tejto smernice. Členské štáty zabezpečia, aby boli tieto opatrenia účinné, primerané a odstrašujúce.

2. V súlade s postupom uvedeným v článku 17 ods. 2 Komisia pre informáciu zostaví zoznam administratívnych opatrení a sankcií uvedených v odseku 1.

3. Členské štáty stanovia sankcie, ktoré sa majú uplatniť za nespoluprácu pri vyšetrovaní v zmysle článku 12.

4. Členské štáty zabezpečia, aby príslušný orgán mohol zverejniť každé opatrenie alebo sankciu, ktorá sa uloží za porušenie ustanovení prijatých na vykonanie tejto smernice, pokiaľ by toto zverejnenie vážne neohrozilo finančné trhy alebo nespôsobilo neprimeranú škodu zainteresovaným stranám.“

3. Nariadenie č. 596/2014

9. Článok 23 nariadenia č. 596/2014, nazvaný „Právomoci príslušných orgánov“, stanovuje:

„1. Príslušné orgány vykonávajú svoje funkcie a právomoci jedným z týchto spôsobov:

a) priamo;

b) v súčinnosti s ostatnými orgánmi alebo účastníkmi trhu;

c) v rámci svojich právomocí delegovaním na takéto orgány alebo účastníkov trhu;

d) obrátením sa na príslušné súdne orgány.

2. Príslušné orgány s cieľom plniť svoje povinnosti podľa tohto nariadenia majú v súlade s vnútroštátnym právom aspoň tieto právomoci v oblasti dohľadu a vyšetrovania:

…

b) požadovať alebo vyžadovať informácie od každej osoby vrátane osôb, ktoré sa postupne zúčastňujú odovzdávania pokynov alebo vykonávajú príslušné operácie, ako aj ich nadriadených, a ak je to potrebné, predvolať a vypočuť takúto osobu s cieľom získať informácie;

…“

10. Článok 30 tohto nariadenia, nazvaný „Správne sankcie a iné správne opatrenia“, stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté trestné sankcie, a bez toho, aby boli dotknuté právomoci príslušných orgánov v oblasti dohľadu podľa článku 23, členské štáty v súlade s vnútroštátnym právom udelia príslušným orgánom právomoci prijať vhodné správne sankcie a iné správne opatrenia týkajúce sa prinajmenšom týchto porušení:

…

b) nespolupráca alebo nevyhovenie v súvislosti s vyšetrovaním, kontrolou alebo žiadosťou v zmysle článku 23 ods. 2.

…“

C. Talianske právo

11. Talianska republika prebrala smernicu 2003/6 článkom 9 legge n. 62 – Disposizioni per l’adempimento di obblighi derivanti dall’appartenenza dell’Italia alle Comunità europee. Legge comunitaria 2004 (zákon č. 62 o ustanoveniach určených na vykonávanie povinností vyplývajúcich z členstva Talianska v Európskych spoločenstvách – komunitárny zákon z roku 2004) z 18. apríla 2005 (GURI č. 96 z 27. apríla 2005 – riadna príloha GURI č. 76). Týmto článkom boli do Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria, ai sensi degli articoli 8 e 21 della legge n. 52 (konsolidované znenie ustanovení v oblasti finančného sprostredkovania na základe článkov 8 a 21 zákona č. 52) zo 6. februára 1996 (ďalej len „konsolidované znenie“), ktoré je súčasťou decreto legislativo n. 58 (legislatívny dekrét č. 58) z 24. februára 1998 (riadna príloha GURI č. 71 z 26. marca 1998), vložené mnohé ustanovenia, okrem iného článok 187a, ktorý sa týka správneho deliktu zneužitia dôverných informácií, a článok 187n, ktorý sa týka sankcií uplatniteľných v prípade nespolupráce v rámci vyšetrovania.

12. Článok 187a konsolidovaného znenia bol v znení platnom v čase skutkových okolností sporu vo veci samej nazvaný „Delikt zneužitia dôverných informácií“ a znel takto:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté trestnoprávne sankcie v prípade, že skutok predstavuje trestný čin, môže byť uložená správna peňažná sankcia od 20 000 eur do 3 000 000 eur každému, kto má k dispozícii dôverné informácie ako člen správnych, riadiacich alebo dozorných orgánov emitenta, ako podielnik na základnom imaní emitenta alebo ako osoba vykonávajúca určitú prácu, povolanie alebo funkciu vrátane verejnej, prípadne zastávajúca určitý úrad, a:

a) priamo alebo nepriamo získa, predá alebo uskutoční iné operácie na svoj účet alebo na účet tretej strany s finančnými nástrojmi pomocou týchto informácií;

b) prezradí tieto informácie iným osobám mimo bežného výkonu svojho zamestnania, povolania, funkcie alebo úradu;

c) odporučí inej osobe alebo prehovorí inú osobu na základe týchto informácií, aby uskutočnila operácie v zmysle písmena a).

2. Sankcia vymedzená v odseku 1 sa uplatní aj na každého, kto má k dispozícii dôverné informácie z dôvodu prípravy alebo spáchania protiprávnych činov a vykoná niektorý z úkonov uvedených v odseku 1.

…

4. Sankcia vymedzená v odseku 1 sa uplatní aj na každého, kto má k dispozícii dôverné informácie, vie alebo pri uplatnení bežnej obozretnosti je schopný vedieť o ich dôvernej povahe, no napriek tomu vykoná niektorý z úkonov opísaných v uvedenom odseku.

5. Správne peňažné sankcie uvedené v odsekoch 1, 2 a 4 sa zvýšia až trojnásobne alebo do výšky zodpovedajúcej desaťnásobku výnosu alebo zisku z porušenia, pokiaľ sa vzhľadom na osobu páchateľa alebo na význam výnosu či zisku z porušenia javia byť nepostačujúce aj napriek uplatneniu maximálnej sadzby.

…“

13. V znení platnom v čase skutkových okolností sporu vo veci samej bol článok 187n konsolidovaného znenia nazvaný „Ochrana činnosti dohľadu Consob“ a stanovoval:

„1. Kto okrem prípadov uvedených v článku 2638 codice civile [Občiansky zákonník] včas nevyhovie požiadavkám Consob alebo kto spôsobí neskoré plnenie jej úloh, potrestá sa správnou peňažnou sankciou od 10 000 eur do 200 000 eur.“

14. V aktuálne platnom znení tento článok 187n konsolidovaného znenia, nazvaný „Ochrana činnosti dohľadu Talianskej národnej banky a Consob“, stanovuje:

„1. Okrem prípadov uvedených v článku 2638 codice civile [Občiansky zákonník] sa podľa tohto článku potrestá ten, kto včas nevyhovie požiadavkám Banca d’Italia [Talianska národná banka] alebo Consob, alebo kto uvedeným orgánom neposkytne súčinnosť na účely vykonávania príslušných funkcií dohľadu, alebo kto spôsobí neskoré plnenie týchto funkcií.

1a. Pokiaľ sa porušenia dopustí fyzická osoba, uloží sa jej správna peňažná sankcia od 10 000 eur do 5 000 000 eur.

1b. Pokiaľ sa porušenia dopustí spoločnosť alebo inštitúcia, uloží sa jej správna peňažná sankcia od 10 000 eur do 5 000 000 eur alebo až do výšky 10 % obratu, ak je táto suma vyššia ako 5 000 000 eur obrat sa dá určiť na základe článku 195 ods. 1a. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia platné pre spoločnosti a inštitúcie, v ktorých boli zistené porušenia, sa správna peňažná sankcia podľa odseku 1a uplatní na zástupcov a zamestnancov spoločnosti alebo inštitúcie v prípadoch upravených v článku 190a ods. 1 písm. a).

1c. Ak výhoda, ktorá páchateľovi vyplynula z porušenia, prevyšuje hranicu stanovenú v tomto článku, správna peňažná sankcia sa zvýši na dvojnásobok získanej výhody, pokiaľ je túto sumu možné určiť.“

II. Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

15. Rozhodnutím č. 18199 z 18. mája 2012 Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Národná komisia pre obchodné spoločnosti a burzu, Taliansko; ďalej len „Consob“) uložila DB peňažné sankcie za správny delikt zneužitia dôverných informácií, ktorý sa skladal z dvoch častí: obchodovanie s využitím dôverných informácií a neoprávnené zverejnenie dôverných informácií, ktorého sa dopustil od 19. do 26. februára 2009. Zároveň mu uložila peňažnú sankciu vo výške 50 000 eur za správny delikt v zmysle článku 187n konsolidovaného znenia, ktorý spočíval v tom, že opakovane odložil účasť na vypočutí, na ktoré bol predvolaný ako informovaná osoba, a že keď sa na vypočutie dostavil, odmietol odpovedať na položené otázky. Consob okrem toho uložila DB sankciu spočívajúcu v dočasnej strate bezúhonnosti na osemnásť mesiacov podľa článku 187c ods. 1 konsolidovaného znenia a nariadila zhabanie čiastky rovnocennej zisku alebo prostriedkom, ktoré použil na jeho dosiahnutie, v súlade s článkom 187e konsolidovaného znenia.

16. V konaní vo veci samej, v rámci ktorého bol podaný tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, DB najprv podal odpor na Corte d'appello di Roma (Odvolací súd Rím, Taliansko), pričom okrem iného namietal protizákonnosť sankcie, ktorá mu bola uložená na základe článku 187n legislatívneho dekrétu č. 58 z 24. februára 1998. Po zamietnutí tohto odporu podal DB kasačný opravný prostriedok. Corte suprema di cassazione (Kasačný súd, Taliansko) položila uznesením zo 16. februára 2018 dve incidenčné otázky ústavnosti Corte costituzionale (Ústavný súd).

17. Prvá z týchto otázok sa týka článku 187n konsolidovaného znenia, ktorý bol vložený článkom 9 zákona č. 62 z 18. apríla 2005, v tom zmysle, že toto ustanovenie sankcionuje nevyhovenie požiadavkám Consob v určenej lehote alebo spôsobenie neskorého plnenia jej úloh, a to aj v prípade osoby, ktorej Consob pri výkone svojej funkcie dohľadu vytýka delikt zneužitia dôverných informácií.

18. Corte costituzionale (Ústavný súd) v návrhu na začatie prejudiciálneho konania poukazuje na to, že článok 187n naráža na viaceré zásady, z ktorých niektoré vyplývajú z vnútroštátneho práva (právo na obhajobu a zásada rovnosti strán v konaní, ktoré sú upravené v článku 24 druhom odseku a v článku 111 druhom odseku talianskej Ústavy) a iné z medzinárodného práva a práva Únie (právo na spravodlivé konanie stanovené v článku 6 EDĽP, v článku 14 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a v článku 47 Charty), pričom ich nedodržanie môže mať za následok protiústavnosť predmetného ustanovenia v súlade s článkom 11 a článkom 117 prvým odsekom talianskej Ústavy.

19. Corte costituzionale (Ústavný súd) sa domnieva, že samotné „právo odoprieť výpoveď" na základe uvedených ustanovení Ústavy, ustanovení práva Únie a medzinárodného práva nemôže byť dôvodom na to, aby sa určitá osoba odmietla dostaviť na vypočutie, ktoré nariadi Consob, ani na oneskorené dostavenie sa na vypočutie, pokiaľ je na rozdiel od toho, k čomu došlo v prejednávanej veci, zaručené jej právo neodpovedať na otázky položené na vypočutí.

20. Corte costituzionale (Ústavný súd) sa totiž domnieva, že znenie článku 187n konsolidovaného znenia platné v čase skutkových okolností, ako aj momentálne platné znenie sa vzťahuje aj na situáciu, v ktorej je osobné vypočutie nariadené v súvislosti s osobou, ktorú už Consob identifikovala na základe informácií, ktoré má k dispozícii, ako možného páchateľa trestného činu, ktorého zistenie patrí do jej právomoci. Je teda potrebné určiť, či sa právo odoprieť výpoveď uplatní nielen v rámci trestných konaní, ale aj pri vypočutiach, ktoré nariadi Consob v rámci svojej činnosti dohľadu. Tvrdenia založené na článku 24 talianskej Ústavy, ako aj na článku 6 EDĽP v zmysle jeho výkladu zo strany ESĽP však svedčia v prospech kladnej odpovede na túto otázku.

21. Opačný záver by znamenal riziko, že z dôvodu povinnosti spolupráce s orgánom dohľadu by údajný páchateľ správneho deliktu, za ktorý môže byť uložená sankcia „trestnej" povahy, mohol v skutočnosti prispieť aj k vzneseniu trestnoprávneho obvinenia voči svojej osobe. Obchodovanie s využitím dôverných informácií totiž v talianskom práve predstavuje správny delikt (článok 187a konsolidovaného znenia) a zároveň trestný čin (článok 184 konsolidovaného znenia). Konania, ktoré sa v tomto smere uplatnia, sa môžu začať a byť vedené súbežne, ako to vlastne bolo aj v prípade DB, pokiaľ je to v súlade so zásadou *ne bis in idem*.[4]

22. Corte costituzionale (Ústavný súd) ďalej tvrdí, že takto vzniknuté pochybnosti potvrdzuje aj judikatúra ESĽP, ktorá sa týka článku 6 EDĽP.

23. Corte costituzionale (Ústavný súd) sa domnieva, že keďže bol článok 187n konsolidovaného znenia do talianskeho právneho poriadku zavedený na základe osobitnej povinnosti, ktorú ukladal článok 14 ods. 3 smernice 2003/6, a dnes predstavuje presné vykonanie článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014, pričom tieto dve ustanovenia podľa všetkého ukladajú orgánom dohľadu členských štátov

4 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. marca 2018, Garlsson Real Estate a i. (C-537/16, EU:C:2018:193, body 42 až 63).

aj povinnosť sankcionovať odopretie výpovede počas vypočutia zo strany osoby, ktorá uskutočnila operácie predstavujúce delikty, ktoré patria do právomoci týchto orgánov, prípadné konštatovanie protiústavnosti článku 187n by mohlo byť v rozpore s právom Únie. Mohli by tak vzniknúť pochybnosti o zlučiteľnosti takej povinnosti uložiť sankcie s článkami 47 a 48 Charty, ktoré podľa všetkého tiež priznávajú jednotlivcovi základné právo nevypovedať vo svoj neprospech a nebyť nútený urobiť vyhlásenia, ktoré majú povahu priznania, s rovnakými obmedzeniami, aké vyplývajú z článku 6 EDĽP a z článku 24 talianskej Ústavy.

24. Corte costituzionale (Ústavný súd) v tomto smere uvádza, že pozná judikatúru Súdneho dvora Európskej únie týkajúcu sa práva odoprieť výpoveď v oblasti protisúťažného konania, podľa ktorej však páchateľ musí odpovedať na otázky čisto skutkovej povahy, čo výrazne obmedzuje dosah zásady *nemo tenetur se detegere*, keďže z uvedenej zásady vyplýva v trestných veciach dotknutej osobe právo nevypovedať vo svoj neprospech, a to ani nepriamo. Poukazuje na to, že túto judikatúru – ktorá bola vytvorená vo vzťahu k právnickým, a nie fyzickým osobám a do veľkej miery predtým, než bola prijatá Charta a bola jej priznaná rovnaká právna sila ako Zmluvám – je podľa všetkého ťažké zosúladiť s „trestnou“ povahou, ktorú samotný Súdny dvor priznal v rozsudku Di Puma a Zecca[5] správnym sankciám, ktoré taliansky právny poriadok stanovuje v súvislosti s deliktom zneužitia dôverných informácií. Táto povaha podľa uvedeného súdu podľa všetkého naznačuje, že údajnému páchateľovi je potrebné priznať obdobnú záruku ako v trestných veciach.

25. Corte costituzionale (Ústavný súd) sa ďalej domnieva, že judikatúra Súdneho dvora nie je v úplnom súlade s judikatúrou ESĽP, pri ktorej sa, naopak, zdá, že priznáva širší rozsah právu odoprieť výpoveď, ktoré má obvinený aj v rámci správnych konaní, v ktorých majú byť uložené sankcie „trestnej“ povahy.

26. Keďže Súdny dvor ani normotvorca Únie sa doposiaľ nezaoberali otázkou, či z článkov 47 a 48 Charty z hľadiska judikatúry ESĽP, ktorá sa týka článku 6 EDĽP, vyplýva povinnosť uznať existenciu tohto práva aj v rámci správnych konaní, v ktorých môžu byť uložené sankcie „trestnej“ povahy, vnútroštátny súd sa domnieva, že pred rozhodnutím o otázke ústavnosti, ktorú prejednáva, sa musí obrátiť na Súdny dvor so žiadosťou o objasnenie výkladu a prípadne platnosti článku 14 ods. 3 smernice 2003/6, keďže z hľadiska časovej pôsobnosti sa na prejednávanú vec stále vzťahuje, ako aj článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 z hľadiska článkov 47 a 48 Charty. Treba predovšetkým určiť, či podľa týchto ustanovení členský štát nemusí uložiť sankciu osobe, ktorá odmietne odpovedať na otázky orgánu dohľadu, z ktorých by mohla vyplynúť jeho zodpovednosť za porušenie, ktoré sa trestá trestnoprávnymi sankciami alebo správnymi sankciami „trestnej“ povahy.

27. Za týchto okolností Corte costituzionale (Ústavný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 14 ods. 3 smernice 2003/6, keďže z hľadiska časovej pôsobnosti sa na prejednávanú vec stále vzťahuje, a článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 vykladať v tom zmysle, že členským štátom umožňujú, aby neuložili sankciu osobe, ktorá odmietne odpovedať na otázky príslušného orgánu, z ktorých by mohla vyplynúť jej zodpovednosť za protizákonné konanie trestané správnymi sankciami ‚trestnej‘ povahy?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú prejudiciálnu otázku: je článok 14 ods. 3 smernice 2003/6, keďže z hľadiska časovej pôsobnosti sa na prejednávanú vec stále vzťahuje, a článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 zlučiteľný s článkami 47 a 48 [Charty], a to aj s ohľadom na judikatúru [ESĽP] týkajúcu sa článku 6 EDĽP a na ústavné tradície spoločné pre členské štáty, a to v rozsahu, v akom ukladajú povinnosť sankcionovať aj osobu, ktorá odmietne odpovedať na otázky príslušného orgánu, z ktorých by mohla vyplynúť jej zodpovednosť za protizákonné konanie trestané správnymi sankciami ‚trestnej‘ povahy?“

5 Rozsudok z 20. marca 2018 (C-596/16 a C-597/16, EU:C:2018:192).

III. Konanie na Súdnom dvore

28. K týmto otázkam predložili písomné pripomienky DB, talianska vláda, španielska vláda, Rada Európskej únie, Európsky parlament, ako aj Európska komisia.

29. Tí istí účastníci konania boli vypočutí na pojednávaní z 13. júla 2020.

IV. Analýza

A. O prípustnosti prejudiciálnych otázok

30. Rada vo svojich písomných pripomienkach poukazuje na to, že samotný Corte costituzionale (Ústavný súd) v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza, že na skutkové okolnosti sporu vo veci samej sa z časového hľadiska uplatní len smernica 2003/6, zatiaľ čo v súčasnosti túto oblasť upravuje nariadenie č. 596/2014, ktorým bola táto smernica zrušená a nahradená, pričom iným spôsobom však nesúvisí so situáciou, ktorá je dôvodom vnútroštátneho konania.

31. Rada sa domnieva, že Corte costituzionale (Ústavný súd) poukázaním na to, že jediným relevantným ustanovením v spore vo veci samej je článok 14 ods. 3 smernice 2003/6, podľa všetkého nepriamo uznáva, že odpovede na otázky týkajúce sa výkladu a platnosti článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 nie sú nevyhnutné na rozhodnutie sporu vo veci samej, ale že ich cieľom je predovšetkým vyjasniť normatívnu situáciu do budúcnosti.

32. Na úvod teda treba odpovedať na otázku, či je aj článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 relevantný na to, aby mohol Corte costituzionale (Ústavný súd) rozhodnúť o podaní Corte suprema di cassazione (Kasačný súd).

33. Na tento účel najprv pripomínam, že podľa ustálenej judikatúry pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže návrh vnútroštátneho súdu zamietnuť len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie alebo skúmanie platnosti nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré sú mu položené, ako aj na pochopenie dôvodov, pre ktoré sa vnútroštátny súd domnieva, že potrebuje odpovede na tieto otázky, aby mohol rozhodnúť v spore, ktorý prejednáva. [6]

34. V prejednávanej veci sa mi zdá, že tvrdenie Rady je založené na konštatovaní, že návrh na začatie prejudiciálneho konania nespĺňa požiadavku článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora v tom zmysle, že na jednej strane v tomto rozhodnutí nie sú vysvetlené dôvody, ktoré viedli Corte costituzionale (Ústavný súd) k položeniu otázky týkajúcej sa výkladu a platnosti nariadenia č. 596/2014, a na druhej strane nepreukazuje súvislosť medzi týmto nariadením a právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej. Rada sa domnieva, že Súdny dvor by v dôsledku týchto medzier poskytol poradné stanovisko k hypotetickým otázkam, z čoho vyplýva čiastočná neprípustnosť tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

35. S týmto názorom nemôžem súhlasiť z nasledujúcich dôvodov.

6 Pozri okrem iného rozsudok z 12. decembra 2019, Slovenské elektrárne (C-376/18, EU:C:2019:1068, bod 24 a citovaná judikatúra).

36. Pokiaľ ide o prvú časť, ktorá sa týka požiadavky uvedenej v článku 94 písm. c) rokovacieho poriadku, chcem poukázať na to, že Corte costituzionale (Ústavný súd) v návrhu na začatie prejudiciálneho konania jasne uvádza, že výklad požaduje z toho dôvodu, že prípadné vyhlásenie protiústavnosti článku 187n konsolidovaného znenia by mohlo byť tiež v rozpore s povinnosťou uložiť sankciu, ktorá v súčasnosti vyplýva z článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014. Corte costituzionale (Ústavný súd) tým podľa môjho názoru implicitne uznáva, že jeho rozhodnutie sa nebude týkať iba článku 187n konsolidovaného znenia platného v čase skutkových okolností sporu vo veci samej, ale aj toho istého ustanovenia v aktuálne platnom znení. Ako totiž konštatuje Komisia v písomných pripomienkach, z článku 27 legge n. 87 – Norme sulla costituzione e sul funzionamento del Corte Costituzionale (zákon č. 87 upravujúci ustanovenia týkajúce sa ústavy a fungovania Ústavného súdu) z 11. marca 1953 (GURI č. 62 zo 14. marca 1953) vyplýva, že keď Corte costituzionale (Ústavný súd) vyhovie návrhu alebo žalobe týkajúcej sa ústavnosti zákona alebo aktu so silou zákona, rozhoduje v rámci hraníc predmetu žaloby nielen o legislatívnych ustanoveniach, ktoré sú protiústavné, ale aj o ustanoveniach, *ktorých protiústavnosť je dôsledkom prijatého rozhodnutia*. Skutočnosť, že návrh na začatie prejudiciálneho konania výslovne neodkazuje na toto ustanovenie, ktoré vymedzuje pôsobnosť rozhodnutí, ktorými Corte costituzionale (Ústavný súd) vyhovie návrhu alebo žalobe týkajúcej sa ústavnosti spôsobom, ktorý určite nie je cudzí ďalším ústavným súdom v Únii, však vôbec nie je postačujúca na odôvodnenie záveru, podľa ktorého prvá časť tejto požiadavky nie je splnená.

37. Pokiaľ ide o druhú časť požiadavky, stačí poukázať na to, že Corte costituzionale (Ústavný súd) v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vysvetľuje, že dotknuté vnútroštátne ustanovenie, konkrétne článok 187n konsolidovaného znenia, v čase skutkových okolností sporu vo veci samej preberal článok 14 ods. 3 smernice 2003/6 a v súčasnosti preberá článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014. Hoci je však pravda, že „právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej“ je článok 187n konsolidovaného znenia v znení, ktoré preberalo smernicu 2003/6, rovnako je pravda, že vzhľadom na existujúci súlad medzi ustanoveniami smernice 2003/6 a ustanoveniami nariadenia č. 596/2014 treba podľa môjho názoru súvislosť medzi nariadením a právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej považovať za preukázanú.

38. V dôsledku toho navrhujem, aby Súdny dvor vyhlásil otázky za prípustné.

B. O veci samej

1. Preformulovanie prejudiciálnych otázok

39. Zo znenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Corte Costituzionale (Ústavný súd) sa okrem iného pýta na objasnenie rozsahu, ktorý má priznať právu fyzických osôb na odopretie výpovede z dôvodu údajného nesúladu medzi judikatúrou ESĽP a judikatúrou Súdneho dvora v tomto smere.[7]

40. Vzhľadom na formuláciu prejudiciálnych otázok, ako aj na závislosť medzi odpoveďou na prvú otázku a preskúmaním druhej otázky podľa môjho názoru hrozí, že táto problematika zostane mimo posúdenia, ktoré Súdny dvor vykoná v budúcom rozsudku.

41. Považujem preto za nevyhnutné preformulovať otázky, ktoré vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru, s cieľom poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, vďaka ktorej bude môcť rozvinúť obsah svojho rozsudku vo veci ústavnosti.

7 Pozri bod 9.2 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

42. Treba totiž pripomenúť, že v rámci konania na základe spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom zakotveného v článku 267 ZFEÚ je možnosť Súdneho dvora preformulovať otázky, ktoré sú mu položené, odôvodnená tým, že mu prináleží poskytnúť vnútroštátnemu súdu odpoveď potrebnú na rozhodnutie vo veci, ktorú prejednáva.[8]

43. Na druhej strane chcem uviesť, že preformulovanie prejudiciálnych otázok považujem vo všeobecnosti za citlivú činnosť, ktorá si od Súdneho dvora vyžaduje vysoký stupeň obozretnosti, aby predišiel zásahu do právomoci vnútroštátneho súdu, ktorému ako jedinému prináleží posúdiť relevantnosť právnych otázok vzniknutých v spore, ktorý prejednáva, ako aj nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia na to, aby mohol vydať svoj rozsudok.[9]

44. V prejednávanej veci niektorí vedľajší účastníci konania navrhli preformulovanie prvej otázky v tom zmysle, že vnútroštátny súd sa ňou v podstate pýta, či sa má článok 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 z *hľadiska článkov 47 a 48 Charty* vykladať v tom zmysle, že umožňujú členským štátom neuložiť sankciu osobe, ktorá odmietne odpovedať na otázky orgánu dohľadu, z ktorých by mohla vyplynúť jej zodpovednosť za protizákonné konania, za ktoré je možné uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy.

45. Takým preformulovaním by podľa môjho názoru došlo k skresleniu predmetu prvej otázky, ktorá sa týka *samotnej možnosti* členských štátov vykladať pri prijímaní opatrení na prebratie alebo vykonávacích opatrení uvedené ustanovenia v súlade s právom odoprieť výpoveď a *de facto* obísť problematiku platnosti dotknutých ustanovení, ktorá je predmetom druhej otázky.

46. Aby nedošlo k takému výsledku, myslím si, že preformulovanie sa musí týkať toho, či vzhľadom na znenie článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 tieto ustanovenia *možno* vykladať v súlade so základnými právami a najmä s právom odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty, alebo či by taký výklad bol *contra legem*. Je jasné, že v prípade kladnej odpovede budú všetky pochybnosti o platnosti týchto ustanovení z hľadiska uvedených článkov Charty rozptýlené. Toto preformulovanie musí okrem toho Súdnemu dvoru poskytnúť možnosť vyjadriť sa k problematike presného rozsahu práva odoprieť výpoveď v zmysle bodu 39 vyššie.

47. Vzhľadom na tieto úvahy navrhujem, aby Súdny dvor preformuloval dve prejudiciálne otázky, ktoré položil vnútroštátny súd, takto:

Aký rozsah treba priznať právu fyzických osôb na odopretie výpovede, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty, vzhľadom na judikatúru ESĽP a judikatúru [Súdneho dvora] v oblasti protisúťažného konania, pokiaľ znenie článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 umožňuje ich výklad v súlade s uvedeným právom?

2. Preskúmanie preformulovanej otázky

48. V súlade s vnútornou logikou preformulovanej otázky preskúmam, či je vzhľadom na znenie predmetných článkov možný výklad v súlade s právom odoprieť výpoveď, pričom v takom prípade by platnosť týchto ustanovení nebola spochybnená. Závisí to od toho, či sa tieto ustanovenia majú chápať v tom zmysle, že členským štátom neukladajú povinnosť sankcionovať osoby, ktoré odmietnu odpovedať na otázky orgánu dohľadu, z ktorých by mohla vyplynúť ich zodpovednosť za porušenie, za ktoré je možné uložiť správne sankcie trestnoprávnej povahy[10] [(časť b)]. Treba však poukázať na to, že predpokladom tejto otázky je kladná odpoveď na otázku, či je právo odoprieť výpoveď *uplatniteľné*

8 Pozri rozsudok zo 14. mája 2020, T-Systems Magyarország (C-263/19, EU:C:2020:373, bod 45 a citovaná judikatúra).

9 Pozri rozsudok z 22. februára 2018, Kubota (UK) a EP Barrus (C-545/16, EU:C:2018:101, bod 18 a citovaná judikatúra).

10 Výraz „trestnej povahy“, ktorý je použitý v prejudiciálnej otázke, som nahradil výrazom „trestnoprávnej povahy“, lebo z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že prvý výraz je považovaný za dôsledok toho, že sú splnené kritériá vyplývajúce z rozsudku z 5. júna 2012, Bonda (C-489/10, EU:C:2012:319).

nielen v rámci trestných konaní, ale aj v správnych konaniach, v ktorých môžu byť uvedené sankcie uložené. Vnútroštátny súd síce uvádza niekoľko tvrdení v prospech takej odpovede, podľa všetkého však od Súdneho dvora žiada, aby rozptýlil všetky zostatkové pochybnosti v tomto smere. Týmto bodom sa teda budem zaoberať ako prvým [(časť a)]. Nakoniec zaujmem stanovisko k rozsahu, ktorý treba v tejto súvislosti priznať právu odoprieť výpoveď vyplývajúcemu z článkov 47 a 48 Charty [(časť c)].

a) O priznaní práva odoprieť výpoveď v správnych konaniach, v ktorých môžu byť uložené sankcie trestnoprávnej povahy

49. V prvom rade treba poukázať na to, že článok 47 ods. 2 (právo na spravodlivé konanie) ani článok 48 ods. 2 (prezumpcia neviny) Charty výslovne neupravuje právo odoprieť výpoveď.

50. V súlade s doložkou jednotnosti uvedenou v článku 52 ods. 3 Charty, podľa ktorej zmysel a rozsah práv zakotvených v Charte, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v EDĽP, je „rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených“ v zodpovedajúcom článku EDĽP, však vysvetlivky k Charte v súvislosti s článkom 47 ods. 2 uvádzajú, že záruky priznané v článku 6 ods. 1 EDĽP sa „uplatňujú podobným spôsobom v rámci Únie“, a v súvislosti s článkom 48 ods. 2, že toto právo má „rovnaký význam a rozsah pôsobnosti“ ako právo zaručené v článku 6 ods. 2 EDĽP. [11]

51. Je síce pravda, že ani znenie článku 6 EDĽP nijako neodkazuje na právo odoprieť výpoveď, treba však pripomenúť, že ESĽP opakovane rozhodol, že hoci toto právo nie je výslovne uznané, právo odoprieť výpoveď a právo nevypovedať vo svoj neprospech ako zložka práva odoprieť výpoveď sú „všeobecne uznávanými medzinárodnými normami, ktoré sú jadrom pojmu spravodlivé súdne konanie zakotveného v článku 6 [EDĽP]“ [12].

52. Pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť článku 6 EDĽP, z jeho znenia vyplýva, že trestnoprávny aspekt tohto ustanovenia sa uplatní, vždy keď ide o „obvinenie z trestného činu“.

53. Je však známe, že ESĽP vykladá pojem „trestný čin“ široko, aby zahrnul nielen konania, v ktorých môžu byť uložené sankcie, ktoré vnútroštátny zákonodarca zaradil do trestnoprávnej oblasti, ale aj konania, ktoré síce zákonodarca označuje ako správne, daňové alebo disciplinárne, ale majú predovšetkým trestnú povahu. Taký autonómny výklad je založený na kritériách vyplývajúcich z rozsudku Engel [13], ktoré následne Súdny dvor použil v rozsudku Bonda [14], a to kvalifikácia porušenia vo vnútroštátnom práve, povaha tohto porušenia a stupeň prísnosti sankcie, ktorá hrozí dotknutej osobe (ďalej len „kritériá stanovené v rozsudku Bonda“).

54. Je potrebné stručne uviesť tieto kritériá, ktoré boli opísané v judikatúre ESĽP. [15]

55. Prvé kritérium, ktoré sa týka kvalifikácie porušenia vo vnútroštátnom práve, nie je relevantné, keď ide o sankciu označovanú ako správna sankcia. [16] V takom prípade je potrebné preskúmať ďalšie dve kritériá.

11 Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17.

12 Pozri rozsudky ESĽP, 25. februára 1993, Funke v. Francúzsko (CE:ECHR:1993:0225JUD001082884, bod 44), a 28. októbra 1994, Murray v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:0208JUD001873191, bod 45).

13 Rozsudok ESĽP, 8. júna 1976, Engel a i. v. Holandsko (CE:EHCR:1976:0608JUD000510071, bod 82).

14 Rozsudok z 5. júna 2012 (C-489/10, EU:C:2012:319, body 37 až 43). Pozri tiež rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 35).

15 Pokiaľ ide o taxatívne vysvetlenie týchto kritérií, pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Bonda (C-489/10, EU:C:2011:845, body 47 až 50), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Campos Sánchez-Bordona vo veci Menci (C-524/15, EU:C:2017:667, body 44 až 48).

16 Rozsudok ESĽP, 8. júna 1976, Engel a i. v. Holandsko (CE:EHCR:1976:0608JUD000510071, bod 82).

56. Druhé kritérium, ktorého cieľom je zistiť skutočnú povahu porušenia, sa posudzuje na základe určitého počtu faktorov, keďže porušenie má trestnoprávnu povahu najmä vtedy, keď sa sankcia stanovená vo vnútroštátnom práve týka širokej verejnosti, a nie presne definovanej skupiny adresátov,[17] keď kvalifikácia tejto sankcie slúži na preventívne a represívne účely,[18] a nie len na náhradu majetkovej škody,[19] a keď vnútroštátne ustanovenie upravujúce sankciu chráni právny záujem, ktorého ochranu zvyčajne zabezpečuje trestné právo.[20]

57. Tretie kritérium sa týka najmä stupňa prísnosti sankcie, ktorá hrozí dotknutej osobe, pričom tento stupeň sa určí vzhľadom na sankciu, ktorá *a priori* hrozí dotknutej osobe, a nie na sankciu, ktorá je skutočne uložená.[21] Tresty odňatia slobody sú zo svojej podstaty trestnoprávnej povahy[22] rovnako ako peňažné sankcie, ktoré môžu mať za následok subsidiárny trest odňatia slobody v prípade ich nesplnenia alebo zápis do registra trestov.[23]

58. Druhé a tretie kritérium sú v zásade alternatívne. Je však možný aj kumulatívny prístup v prípade, že samostatná analýza jednotlivých kritérií neumožňuje dospieť k jasnému záveru, pokiaľ ide o existenciu obvinenia z trestného činu.[24]

59. Keď však posúdenie týchto kritérií ukáže, že v predmetnom správnom konaní môže byť uložená sankcia patriaca do „trestnoprávnej oblasti“, uplatní sa *úplná škála* záruk spojených s trestnoprávnym aspektom článku 6 EDĽP, teda aj vrátane práva odoprieť výpoveď, ktoré je potrebné uplatniť. Keď totiž ESĽP zistí, že sankcia, ktorá môže byť uložená po preskúmaní, má trestnoprávnu povahu, nekladie si nijakú doplnkovú otázku v súvislosti s uplatniteľnosťou dotknutého špecifického práva, lebo táto uplatniteľnosť je nevyhnutným dôsledkom takej kvalifikácie sankcie.[25]

60. V každom prípade treba zdôrazniť, že ako správne uvádza vnútroštátny súd, právo odoprieť výpoveď už bolo veľakrát uznané osobám, ktoré neodpovedali na otázky správnych orgánov v rámci konaní vo veci správnych deliktov. Pri týchto príležitostiach ESĽP považoval za rozhodujúcu práve trestnoprávnu povahu sankcií, ktoré môže správny orgán uložiť za porušenia, ktoré vyšetruje.[26]

61. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy musím konštatovať, že keď sú skúmané sankcie považované za trestnoprávne z hľadiska kritérií stanovených v rozsudku Bonda, priznanie práva odoprieť výpoveď je automatické.

17 Rozsudok ESĽP, 2. septembra 1998, Lauko v. Slovensko (CE:ECHR:1998:0902JUD002613895, bod 58).

18 Rozsudok ESĽP z 25. júna 2009, Maresti v. Chorvátsko (CE:ECHR:2009:0625JUD005575907, bod 59).

19 Rozsudok ESĽP, 23. novembra 2006, Jussila v. Fínsko (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, bod 38).

20 Rozsudok ESĽP, 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 90).

21 Rozsudok ESĽP, 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 98).

22 Rozsudok ESĽP, 8. júna 1976, Engel a i. v. Holandsko (CE:EHCR:1976:0608JUD000510071, bod 82).

23 Rozsudok ESĽP, 31. mája 2011, Zugic v. Chorvátsko (CE:ECHR:2011:0531JUD000369908, bod 68).

24 Rozsudok ESĽP, 23. novembra 2006, Jussila v. Fínsko (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, body 30 a 31).

25 Pozri najmä rozsudok ESĽP, 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 101), v ktorom ESĽP uzatvára posúdenie uplatniteľnosti článku 6 EDĽP takto: „Súd sa domnieva, že pokuty uložené sťažovateľom majú trestnoprávnu povahu, *takže* sa uplatní v tomto prípade trestnoprávny aspekt článku 6 ods. 1“ (Kurzívou zvýraznil generálny advokát.)

26 Pozri rozsudky ESĽP, 3. mája 2001, J. B. v. Švajčiarsko (CE:EHCR:2001:0503JUD003182796) (vyšetrovanie krátenia dane), 4. októbra 2005, Shannon v. Spojené kráľovstvo (CE:EHCR:2005:1004JUD000656303) (konanie vo veci falošného účtovníctva a podvodnej dohody), ako aj 5. apríla 2012, Chambaz v. Švajčiarsko (CE:EHCR:2012:0405JUD001166304) (vyšetrovanie krátenia dane).

b) O možnosti vykladať predmetné ustanovenia v súlade s právom odoprieť výpoveď

62. V tejto fáze treba určiť, či je vzhľadom na znenie článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 možné vykladať tieto ustanovenia v súlade s právom odoprieť výpoveď, t. j. v tom zmysle, že členským štátom neukladajú povinnosť sankcionovať každého, kto odmietne odpovedať na otázky orgánu dohľadu, z ktorých by mohla vyplynúť jeho zodpovednosť za porušenie, za ktoré sa ukladajú správne sankcie trestnoprávnej povahy. Totiž iba v prípade potvrdenia takej možnosti by bolo potrebné kladne odpovedať na otázku platnosti týchto ustanovení z hľadiska článkov 47 a 48 Charty.

63. Na tento účel je potrebné najprv vymedziť právny kontext ustanovení, ktoré sú predmetom tejto otázky.

64. Cieľom smernice 2003/6 je bojovať proti zneužívaniu trhu. Ako vyplýva z jej odôvodnení 2 a 12, zakazuje obchodovanie s využitím dôverných informácií, ako aj manipuláciu s trhom s cieľom chrániť integritu finančných trhov a posilniť dôveru investorov na týchto trhoch, pričom táto dôvera sa zakladá najmä na skutočnosti, že investori sa budú nachádzať v rovnakom postavení a budú chránení proti nezákonnému používaniu dôverných informácií.[27]

65. Aby sa zaručila primeraná účinnosť tohto normatívneho rámca, každé porušenie zákazov prijatých podľa smernice 2003/6 sa bude musieť rýchlo odhaliť a sankcionovať.[28] Z tohto hľadiska sú v článku 14 tejto smernice uvedené požiadavky, ktoré musia členské štáty dodržať v rámci vnútroštátneho systému sankcií.

66. Nariadenie č. 596/2014 síce sleduje rovnaké ciele ako smernica 2003/6,[29] má však zaviesť jednotnejší a silnejší právny rámec najmä tým, že posilní právomoci orgánu dohľadu v oblasti dohľadu, vyšetrovania a ukladania sankcií.[30] Pokiaľ ide o sankcie, článok 30 tohto nariadenia rozširuje škálu požiadaviek, ktoré musia spĺňať vnútroštátne systémy členských štátov.

67. Pokiaľ ide o ustanovenia, ktoré má Súdny dvor vykladať v prejednávanej veci, treba poukázať na to, že podľa článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 majú členské štáty určiť správne sankcie, ktoré sa uplatnia v prípade nespolupráce v rámci vyšetrovania vedeného orgánom dohľadu. Výslovný odkaz na článok 12 tejto smernice uvedený v tomto ustanovení si však vyžaduje výklad predmetného ustanovenia v spojení s článkom 12, ktorý, pokiaľ ide o minimálny obsah právomocí orgánu dohľadu, v odseku 2 písm. b) stanovuje, že tieto právomoci musia zahŕňať právo „žiadať informácie od *kohokoľvek* vrátane tých, ktorí sa postupne zúčastňujú na postupovaní pokynov alebo vykonávajú príslušné operácie, ako aj ich predstavených a, ak je to potrebné, predvolať a vypočuť takúto osobu“[31]. Inými slovami, článok 12 smernice 2003/6 stanovuje, že rozsah osôb, vo vzťahu ku ktorým môže orgán dohľadu vykonávať toto svoje právo, v zásade nie je nijako obmedzený.

68. Pokiaľ ide o článok 30 ods. 1 písm. b), ten v podstate stanovuje, že členské štáty musia zabezpečiť, aby orgán dohľadu mal právomoc ukladať sankcie a správne opatrenia, čo sa týka „nespoluprác[e] alebo nevyhoveni[a] v súvislosti s vyšetrovaním, kontrolou alebo žiadosťou“. Keďže uvedený článok 30 nariadenia č. 596/2014 výslovne odkazuje na článok 23 tohto nariadenia, nevyhnutne ho treba vykladať v spojení s týmto ustanovením, ktoré v odseku 2 vymedzuje minimálny obsah právomocí orgánu

27 Rozsudky z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 47); zo 7. júla 2011, IMC Securities (C-445/09, EU:C:2011:459, bod 27); z 28. júna 2012, Geltl (C-19/11, EU:C:2012:397, bod 33), ako aj z 11. marca 2015, Lafonta (C-628/13, EU:C:2015:162, bod 21).

28 Pozri odôvodnenie 38 smernice 2003/6.

29 Pozri odôvodnenie 24 nariadenia č. 596/2014.

30 Pozri odôvodnenie 4 nariadenia č. 596/2914.

31 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

dohľadu v oblasti dohľadu a vyšetrovania v tom zmysle, že zahŕňajú najmä právo „požadovať alebo vyžadovať informácie od *každej* osoby vrátane osôb, ktoré sa postupne zúčastňujú odovzdávania pokynov alebo vykonávajú príslušné operácie, ako aj ich nadriadených, a ak je to potrebné, predvolať a vypočuť takúto osobu s cieľom získať informácie“ [32].

69. Sémantická sila výrazov „kohokoľvek“ a „každej“ v spojení s tým, že nie je výslovne vylúčená možnosť členských štátov sankcionovať za nespoluprácu osoby, ktorých odpovede by mohli viesť k vyvodeniu ich zodpovednosti za porušenie, ktoré patrí do právomoci orgánu dohľadu, môže podľa písomných pripomienok talianskej vlády odôvodniť výklad článku 14 ods. 3 smernice 2003/6, ako aj článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014, podľa ktorého majú členské štáty aj povinnosť uložiť týmto osobám správne sankcie.

70. Ja som však presvedčený, že taký záver je nesprávny.

71. V tomto smere musím na jednej strane zdôrazniť, že výrazy „kohokoľvek“ a „každej“ v oboch dotknutých právnych aktoch odkazujú na osoby, od ktorých má orgán dohľadu právo požadovať informácie alebo ktoré má tento orgán právo predvolať na vypočutie, a nie priamo na osoby, ktorým musí ukladať sankcie z dôvodu nespolupráce v rámci vyšetrovania, ktoré tento orgán vedie, čo má určite vplyv na neochvejnosť tohto doslovného výkladu. Na druhej strane a predovšetkým sa domnievam, že výklad presadzujúci neexistenciu výslovného vylúčenia možnosti sankcionovať osoby, ktorých odpovede by mohli viesť k vyvodeniu ich zodpovednosti za porušenie, ktoré patrí do právomoci orgánu dohľadu, vychádza nevyhnutne z predpokladu, že článok 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 ukladajú členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby sa nesplnenie povinnosti spolupracovať v rámci vyšetrovania vedeného týmito orgánmi trestalo *správnymi sankciami trestnoprávnej povahy*. Ako som totiž vysvetlil vyššie, právo odoprieť výpoveď sa uplatní iba v trestných konaniach alebo v správnych konaniach, v ktorých môžu byť uložené sankcie takej povahy.

72. Ja však chcem hneď uviesť, že z použitia ďalších tradičných exegetických metód Súdneho dvora, akou je metóda systematického a historického výkladu dotknutých ustanovení, podľa môjho názoru jasne vyplýva, že tento výklad predmetných ustanovení je nesprávny.

73. Systematický výklad článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 v prvom rade znamená, že treba vziať do úvahy odsek 1 tohto ustanovenia, podľa ktorého „bez toho, aby bolo dotknuté právo členských štátov ukladať trestnoprávne sankcie, členské štáty v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi zabezpečia, aby mohli byť prijaté primerané správne opatrenia alebo uložené správne sankcie voči zodpovedným osobám, ak sa nedodržali ustanovenia prijaté na vykonanie tejto smernice. Členské štáty zabezpečia, aby boli tieto opatrenia účinné, primerané a odstrašujúce“. Z tohto odseku však vyplýva, že pri prijímaní opatrení na potrestanie porušení vnútroštátnych ustanovení, ktorými bola prebratá smernica 2003/6, majú členské štáty *širokú právomoc voľnej úvahy*. Vo všeobecnosti nielenže nemajú výslovnú povinnosť stanoviť okrem prípadných trestnoprávnych sankcií aj správne sankcie trestnoprávnej povahy, ale majú dokonca právo rozhodnúť sa, že uložia len „primerané správne opatrenia“ namiesto správnych sankcií ako takých. Okrem toho ak sa aj členské štáty rozhodnú zaviesť do svojich vnútroštátnych právnych predpisov „správne sankcie“, právomoc voľnej úvahy, ktorú majú v súvislosti s pôsobnosťou týchto sankcií, je obmedzená len povinnosťou zaručiť, aby boli „účinné, primerané a odstrašujúce“ [33]. Z tejto povinnosti podľa môjho názoru automaticky nevyplýva povinnosť zaviesť sankcie trestnoprávnej povahy, keďže sankcie, ktoré takú povahu nemajú, môžu byť v zásade

32 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

33 Niekoľko drobných spresnení, pokiaľ ide o vymedzenie tohto obmedzenia, vyplýva z poslednej vety odôvodnenia 38 smernice 2003/6, podľa ktorej „preto by sankcie mali byť dostatočne odstrašujúce a primerané miere spoločenskej závažnosti porušenia a dosiahnutým ziskom a mali by sa uplatňovať konzistentne“.

tiež účinné, primerané a odstrašujúce.[34] Neviem totiž, ako by mohlo byť vylúčené, že sankcia, ktorá nespĺňa druhé kritérium stanovené v rozsudku Bonda z dôvodu svojho výlučne preventívneho alebo nápravného účelu alebo ktorá nespĺňa tretie kritérium stanovené v rozsudku Bonda z dôvodu nízkej sumy, by mohla vykazovať tieto vlastnosti.

74. Tento výklad sa mi napokon zdá byť v súlade s určitou časťou návrhov, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Spector Photo Group a Van Raemdonck[35]. Najprv totiž generálna advokátka uviedla, že článok 14 smernice 2003/6 je súčasťou ustanovení tejto smernice, ktoré stanovujú „minimálne pravidlá“, a že „členské štáty sú oprávnené prijímať prísnejšie ustanovenia“, a následne konštatovala, že tento článok „stanovuje len to, že členské štáty musia stanoviť účinné a odstrašujúce správne opatrenia“, a že v dôsledku toho pokiaľ ide o spôsob uloženia sankcií, smernica 2003/6 vedie len „k minimálnej harmonizácii“[36].

75. Pokiaľ ide o systematický výklad článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014, domnievam sa, že ani ten neumožňuje dospieť k záveru, podľa ktorého treba toto ustanovenie vykladať v tom zmysle, že členským štátom ukladá povinnosť vytvoriť systém správnych sankcií trestnoprávnej povahy. Iste, článok 30 ods. 1 tohto nariadenia obmedzuje právomoc voľnej úvahy členských štátov v tom zmysle, že v podstate stanovuje, že sú povinné zaviesť *jednak* správne opatrenia a *jednak* správne sankcie na potrestanie porušenia týchto ustanovení, pričom im neponecháva výber medzi týmito dvoma mechanizmami sankcií. Treba však poukázať na to, že nesplnenie povinnosti spolupráce je vyňaté z uplatňovania článku 30 ods. 2 uvedeného nariadenia, ktorý medzi opatreniami a správnymi sankciami, ktoré musia mať orgány dohľadu prinajmenšom možnosť uložiť okrem trestnoprávnych sankcií, uvádza určité sankcie pravdepodobne trestnoprávnej povahy, ak sa uplatnia kritériá stanovené v rozsudku Bonda.[37]

76. Podľa môjho názoru sú teda na určenie prípadnej trestnoprávnej povahy sankcie rozhodujúce kritériá, ktoré musí orgán dohľadu v súlade s vnútroštátnym právom uplatniť na určenie typu a úrovne sankcie v rámci hraníc, ktoré stanovuje článok 31 ods. 1 písm. a) až g)[38] nariadenia č. 596/2014, ako aj rozdielna váha, ktorú musí podľa tohto práva uvedený orgán týmto kritériám pripísať.

77. Aj z historického výkladu článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 podľa môjho názoru vyplýva, že normotvorca Únie pri prijímaní týchto dvoch právnych aktov nechcel členským štátom uložiť povinnosť trestať nedodržanie opatrení na vykonanie smernice 2003/6 alebo ustanovení nariadenia č. 596/2014 trestnými sankciami alebo správnymi sankciami trestnoprávnej povahy, keďže cieľom smernice a nariadenia je len *minimálna harmonizácia*

34 Naopak, trestnoprávna kvalifikácia týchto sankcií môže vyplývať z kritérií stanovených vo vnútroštátnych právnych predpisoch, na základe ktorých sa má posúdiť ich účinnosť, primeranosť a odstrašujúca povaha. Pozri v tomto zmysle rozsudok z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 71), v ktorom Súdny dvor konštatuje, že „článok 14 ods. 1 smernice 2003/6 nestanovuje žiadne kritérium na určenie účinného, primeraného a odstrašujúceho charakteru sankcie. Tieto kritériá sa majú vymedziť vo vnútroštátnej právnej úprave“.

35 Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:534).

36 Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Spector Photo Group a Van Raemdonck (C-45/08, EU:C:2009:534, bod 77).

37 Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Campos Sánchez-Bordona vo veci Garlsson Real Estate a i. (C-537/16, EU:C:2017:668, bod 46). Rovnako ako generálny advokát odkazujem najmä na tieto správne sankcie: odňatie alebo pozastavenie platnosti povolenia investičnej spoločnosti; dočasný alebo trvalý zákaz vykonávať riadiace funkcie v investičných spoločnostiach; dočasný zákaz obchodovať na vlastný účet; maximálne správne sankcie vo výške aspoň trojnásobku výšky ziskov, ktoré sa na základe porušenia podarilo dosiahnuť, alebo strát, ktorým sa na základe porušenia podarilo zabrániť, pokiaľ ich možno určiť; maximálne správne sankcie až do výšky 5 000 000 eur v prípade fyzických osôb a 15 000 000 eur v prípade právnických osôb. V každom prípade treba poukázať na to, že zoznam uvedený v článku 30 ods. 2 nariadenia č. 596/2014 obsahuje okrem týchto sankcií aj jednoduché správne opatrenia (pokyn, na základe ktorého sa požaduje, aby osoba zodpovedná za porušenie skoncovala s predmetným správaním a upustila od jeho opakovania, ako aj verejné upozornenie, v ktorom sa uvádza osoba zodpovedná za porušenie a povaha porušenia), ako aj sankciu, ktorej čisto správnu povahu podľa môjho názoru nie je možné spochybniť (vrátenie ziskov, ktoré sa na základe porušenia podarilo dosiahnuť, alebo strát, ktorým sa na základe porušenia podarilo zabrániť, pokiaľ ich možno určiť).

38 Ide o závažnosť a trvanie porušenia, ako aj o rad ďalších skutočností súvisiacich s osobou zodpovednou za porušenie, konkrétne mieru zodpovednosti tejto osoby, jej finančnú silu, význam ziskov, ktoré dosiahla, alebo strát, ktorým zabránila, ak ich možno určiť, úroveň jej spolupráce s orgánom dohľadu, predchádzajúce porušenia, ktorých sa dopustila, a opatrenia, ktoré prijala s cieľom predísť zopakovaniu porušenia.

vnútroštátnych systémov sankcií. Pokiaľ ide o smernicu 2003/6, úplne jasne to vyplýva z návrhu smernice, v ktorom Komisia uviedla, že „samotné [pravidlá v oblasti sankcií] zostávajú v právomoci členských štátov“ a že „sankcie musia byť účinné, primerané a odradzujúce. Každý členský štát však môže sám stanoviť sankcie, ktoré sa uplatnia v prípade nedodržania týchto opatrení alebo v prípade nespolupráce v rámci vyšetrovania v zmysle článku 12 tejto smernice“ [39]. Pokiaľ ide o nariadenie č. 596/2014, úmysel pokračovať v tej istej miere harmonizácie je rovnako zjavný z časti návrhu nariadenia, v ktorej Komisia uvádza, že „nariadením sa preto zavádzajú minimálne pravidlá pre administratívne opatrenia, sankcie a pokuty. To však nebráni členským štátom stanoviť vyššie normy“ [40].

78. Vzhľadom na širokú právomoc voľnej úvahy, ktorú majú členské štáty pri plnení povinností, ktoré im vyplývajú z článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 v rámci úsilia o minimálnu mieru harmonizácie, podľa môjho názoru nie je prekvapivé, že normotvorca Únie nepovažoval za potrebné spresniť, že ak sú na vnútroštátnej úrovni prijaté správne sankcie trestnoprávnej povahy, nemôžu sa uplatniť na osoby, ktoré v rámci vyšetrovania porušenia, za ktoré môžu byť také sankcie uložené, odmietnu odpovedať na otázky orgánu dohľadu, z ktorých by mohla vyplynúť ich zodpovednosť za predmetné porušenie. Keď totiž normotvorca ponechal členským štátom voľnosť pri určovaní povahy a rozsahu sankcií, ktoré majú stanoviť pre prípad porušenia povinnosti spolupráce s orgánom dohľadu, podľa môjho názoru automaticky uznal, že uloženie sankcie môže byť vylúčené v dôsledku uznania základných práv, ktoré Charta spája so sankciami trestnoprávnej povahy. Inými slovami, ako tvrdí Rada vo svojich písomných pripomienkach, skutočnosť, že článok 14 ods. 3 smernice 2003/6, ako aj článok 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 sú formulované všeobecne a nepodmienečne, neznamená, že prostredníctvom výkladu nie je možné zaviesť výnimky súvisiace s dodržiavaním základného práva.

79. V tomto smere treba poukázať na to, že odôvodnenie 44 smernice 2003/6 [41] a odôvodnenie 77 nariadenia č. 596/2014 [42] upravujú zásadu, podľa ktorej sa majú ustanovenia sekundárneho práva Únie vykladať v súlade so základnými právami. [43] V prejednávanej veci z tejto zásady vyplýva výklad povinnosti sankcionovať nespoluprácu s orgánom dohľadu v súlade s právom odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty a musí byť uznané, keď môžu byť v konaní uložené sankcie trestnoprávnej povahy.

80. Na rozdiel od toho, čo podľa všetkého tvrdí vnútroštátny súd, však treba spresniť, že uvedená zásada si nevyžaduje, aby bola pri výklade povinnosti sankcionovať nespoluprácu s orgánom dohľadu zohľadnená nevyhnutnosť dodržiavať štandardy ochrany základných práv zabezpečené v *práve členských štátov*, pokiaľ sú vyššie ako štandardy zaručené na úrovni práva Únie.

81. Taký výklad v prvom rade tak, ako podľa všetkého tvrdí vnútroštátny súd, nie je podporený výrazmi „v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi“ a „v súlade s vnútroštátnym právom“ uvedenými v článku 14 ods. 1 smernice 2003/6 a v článku 30 ods. 1 nariadenia č. 596/2014, ktoré sa týkajú povinnosti členských štátov ukladať sankcie. Cieľom vloženia týchto slovných spojení je totiž podľa môjho názoru len zdôraznenie skutočnosti, že pravidlá v oblasti sankcií musí prijať vnútroštátny zákonodarca. [44]

39 Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) [COM (2001) 281 final – 2001/0118 (COD)] (Ú. v. ES C 240 E, 2001, s. 265).

40 Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) [KOM/2011/651 v konečnom znení – 2011/0295 (COD)].

41 Toto odôvodnenie znie takto: „Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané najmä v [Charte].“

42 Toto odôvodnenie stanovuje: „Toto nariadenie rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané v [Charte]. Preto by sa toto nariadenie malo vykladať a uplatňovať v súlade s týmito právami a zásadami…“

43 Pozri okrem iného rozsudok z 19. novembra 2009, Sturgeon a i. (C-402/07 a C-432/07, EU:C:2009:716, bod 48 a citovaná judikatúra).

44 V tomto smere treba upozorniť aj na návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) [COM (2001) 281 final – 2001/0118 (COD)] (Ú. v. ES C 240 E, 2001, s. 265), článok 14, v ktorom v čase, keď Charta ešte nebola prijatá, Komisia uvádza, že „pri určovaní sankcií a definovaní postupu ich ukladania musia členské štáty dodržiavať zásady stanovené v [EDĽP]“, pričom sa vôbec nezmieňuje o právach zakotvených na vnútroštátnej úrovni.

82. V každom prípade taký výklad už Súdny dvor vo všeobecnosti odmietol v rozsudku Melloni [45]. Vo veci, v ktorej bol vydaný uvedený rozsudok, sa tretia prejudiciálna otázka, ktorú položil Tribunal Constitucional (Ústavný súd, Španielsko), týkala toho, či článok 53 Charty [46] umožňuje členskému štátu uplatniť vyššiu úroveň ochrany základných práv, ktorú zaručuje jeho ústava. Veľká komora Súdneho dvora v tomto smere odpovedala záporne v dôsledku toho, že taký výklad článku 53 by narušil prednosť, jednotnosť a účinnosť práva Únie. [47]

83. Taký výklad by v prejednávanej veci zasahoval aj do zásady prednosti práva Únie, lebo by členskému štátu umožňoval brániť uplatneniu ustanovení práva Únie, ktoré sú v úplnom súlade s Chartou, a to článku 14 ods. 3 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 nariadenia č. 596/2014, len z toho dôvodu, že nedodržiavajú základné práva zaručené ústavou tohto štátu. Okrem toho by narúšal jednotné a účinné uplatňovanie práva Únie v tom zmysle, že by spochybňoval jednotnú úroveň ochrany práva odoprieť výpoveď v prípade sankcie za nesplnenie povinnosti spolupráce s orgánom dohľadu, a mohol by brániť harmonizácii právomocí orgánov dohľadu v oblasti ukladania sankcií za uvedené nesplnenie povinnosti.

84. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa domnievam, že znenie článku 14 ods. 1 smernice 2003/6 a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 596/2014 umožňuje výklad v súlade s právom odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty, a že ich platnosť vo vzťahu k uvedeným článkom Charty nie je možné spochybniť. Môžem sa teda zaoberať problematikou rozsahu dotknutého práva.

c) O rozsahu práva odoprieť výpoveď v zmysle článkov 47 a 48 Charty

85. Ako je uvedené v bode 39 vyššie, vnútroštátny súd sa Súdneho dvora pýta aj na rozsah, ktorý treba priznať právu fyzických osôb odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty, v rámci takých správnych konaní vedených na účely uloženia sankcií trestnoprávnej povahy, aké upravujú vnútroštátne právne predpisy, ktorých cieľom je trestať zneužívanie trhu. [48] Vnútroštátny súd v tomto smere zdôrazňuje, že judikatúra ESĽP týkajúca sa článku 6 EDĽP tomuto právu podľa všetkého priznáva širší rozsah, než vyplýva z judikatúry Súdneho dvora v oblasti protisúťažného konania.

86. Túto problematiku preskúmam v nasledujúcich bodoch. Budem sa zaoberať predovšetkým otázkou, či má mať právo odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty, v prejednávanej veci rovnaký rozsah ako ten, ktorý mu priznáva judikatúra Súdneho dvora, a odpoviem na ňu záporne (časť 1). Následne sa pokúsim v súlade s doložkou jednotnosti uvedenou v článku 52 ods. 3 Charty a s vysvetlivkami k Charte [49] vymedziť rozsah tohto práva v prejednávanej veci odkazom na judikatúru ESĽP, ktorá sa týka článku 6 EDĽP (časť 2).

45 Rozsudok z 26. februára 2013 (C-399/11, EU:C:2013:107, body 56 až 64).

46 Článok 53 Charty stanovuje: „Žiadne ustanovenie tejto charty sa nesmie vykladať tak, že obmedzuje alebo poškodzuje ľudské práva a základné slobody uznané v rámci príslušného rozsahu ich pôsobnosti, právom Únie, medzinárodným právom a medzinárodnými zmluvami, ktorých zmluvnou stranou je Únia alebo všetky členské štáty, a najmä [EDĽP], ako aj *ústavami členských štátov*.“ (Kurzívou zvýraznil generálny advokát.)

47 Pozri tiež rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 29); z 11. septembra 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195, bod 44); z 29. júla 2019, Pelham a i. (C-476/17, EU:C:2019:624, bod 80), ako aj z 29. júla 2019, Spiegel Online (C-516/17, EU:C:2019:625, bod 19).

48 Vnútroštátny súd a niektorí vedľajší účastníci konania správne pripomínajú, že Súdny dvor už kladne odpovedal na otázku, či konanie vedené voči žalobcovi v spore vo veci samej a sankcia, ktorá mu hrozí za porušenie článku 187a konsolidovaného znenia, majú trestnoprávnu povahu v zmysle rozsudku Bonda. Pozri rozsudok z 20. marca 2018, Di Puma a Zecca (C-596/16 a C-597/16, EU:C:2018:192, bod 38).

49 Pozri bod 50 vyššie.

87. Skôr než začnem túto analýzu, musím uviesť jedno spresnenie. Vnútroštátny súd už podľa môjho názoru správne vylúčil, že by právo odoprieť výpoveď mohlo ako také odôvodniť odmietnutie určitej osoby dostaviť sa na vypočutie, ktoré nariadil orgán dohľadu, alebo jej nenáležité oneskorené dostavenie sa na také vypočutie, pričom nie je dotknutá možnosť tohto súdu posúdiť, či a do akej miery môže byť dôvodom na toto odmietnutie skutočnosť, že dotknutej osobe nebolo zaručené dodržanie práva odoprieť výpoveď. Z tohto dôvodu sa moja analýza bude týkať iba skutkového predpokladu, že daná osoba odmietne odpovedať na otázky uvedeného orgánu.

1) Právo odoprieť výpoveď v judikatúre Súdneho dvora

88. Pokiaľ viem, Súdny dvor sa vyjadril k rozsahu práva odoprieť výpoveď iba v oblasti práva hospodárskej súťaže.

89. Východiskom každého skúmania tejto judikatúry je zásadný rozsudok Orkem/Komisia [50].

90. Vo veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, uviedla žalujúca spoločnosť žalobný dôvod založený na tvrdení, podľa ktorého žiadosť o informácie, ktorú dostala od Komisie po tom, čo Komisia preverovala prípadnú účasť tejto spoločnosti na dohodách alebo zosúladených postupoch, mala za následok to, že vypovedala vo svoj neprospech priznaním, že porušila pravidlá hospodárskej súťaže. Súdny dvor v rámci odpovede na toto tvrdenie najprv poukázal na jednej strane na to, že v právnom poriadku Spoločenstva také právo neexistuje, a na druhej strane na existenciu „povinnosti aktívnej spolupráce“, ktorú majú podniky, voči ktorým sa vedie vyšetrovanie zamerané na určenie, či sa dopustili porušenia práva hospodárskej súťaže. Súdny dvor ďalej uviedol, že napriek tomu je možné uznať určité obmedzenia vyšetrovacích právomocí Komisie z dôvodu potreby dodržiavať právo podnikov na obhajobu, aby toto právo nemohlo byť nenapraviteľne narušené v rámci predbežného vyšetrovania, ktoré môže byť určujúce na preukázanie protizákonného správania týchto podnikov. [51] Tieto obmedzenia Súdny dvor definuje takto: „Komisia je síce oprávnená požadovať od podniku poskytnutie všetkých potrebných informácií o skutočnostiach, ktoré môže poznať, a v prípade potreby predloženie súvisiacich dokumentov, ktoré má k dispozícii, aj keby pomocou nich mohla byť preukázaná vo vzťahu k tomuto alebo inému podniku existencia protisúťažného správania, nemôže však… uložiť podniku povinnosť poskytnúť jej odpovede, ktorými by priznal existenciu porušenia, ktorého preukázanie prináleží Komisii“ [52].

91. Ako však uvádza vnútroštátny súd, z následne vydaných rozsudkov vyplýva, že Súdny dvor podstatne nepozmenil definíciu týchto obmedzení. [53] Práve naopak, konštatoval, že takto vymedzený rozsah práva odoprieť výpoveď je v súlade s článkami 47 a 48 Charty z toho dôvodu, že požiadavka na zabezpečenie účinnosti práva hospodárskej súťaže si vyžaduje hľadanie rovnováhy medzi právom odoprieť výpoveď a verejným záujmom, na ktorom je založené stíhanie porušení práva hospodárskej súťaže. [54] Uznanie práva odoprieť výpoveď, ktoré by sa vzťahovalo aj na všetky čisto skutkové otázky („absolútne právo odoprieť výpoveď“), by totiž podľa tejto judikatúry prekračovalo rámec toho, čo je nevyhnutné na zachovanie práva podnikov na obhajobu, a predstavovalo by pre Komisiu neoprávnenú

50 Rozsudok z 18. októbra 1989 (374/87, EU:C:1989:387).

51 Rozsudok z 18. októbra 1989, Orkem/Komisia (374/87, EU:C:1989:387, body 27 až 33).

52 Rozsudok z 18. októbra 1989, Orkem/Komisia (374/87, EU:C:1989:387, body 34 a 35).

53 Pozri najmä rozsudky z 20. februára 2001, Mannesmannröhren-Werke/Komisia (T-112/98, EU:T:2001:61, bod 65); z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 273); z 29. júna 2006, Komisia/SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:432, bod 41); z 24. septembra 2009, Erste Group Bank a i./Komisia (C-125/07 P, C-133/07 P a C-137/07 P, EU:C:2009:576, bod 271), ako aj z 25. januára 2007, Dalmine/Komisia (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 34).

54 Pozri najmä rozsudky z 20. februára 2001, Mannesmannröhren-Werke/Komisia (T-112/98, EU:T:2001:61, body 66 a 78); z 29. júna 2006, Komisia/SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:432, bod 49); z 28. apríla 2010, Amann & Söhne a Cousin Filterie/Komisia (T-446/05, EU:T:2010:165, body 326 a 328), ako aj zo 14. marca 2014, Buzzi Unicem/Komisia (T-297/11, EU:T:2014:122, body 60 a 62).

prekážku v plnení jej úlohy dbať na dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže na vnútornom trhu. Z tejto judikatúry ďalej vyplýva, že podniku, ktorý odpovedal na čisto skutkové otázky, nič nebráni v tom, aby neskôr v rámci správneho konania alebo konania na súde Únie preukázal, že skutočnosti uvedené v jeho odpovediach majú iný význam, než im pripísala Komisia.

92. Zhrniem to tak, že podľa Súdneho dvora sa právo odoprieť výpoveď nevzťahuje na odpovede na otázky, ktoré sa týkajú skutkových okolností, pokiaľ nie je ich cieľom získať od dotknutého podniku priznanie, že sa dopustil porušenia vyšetrovaného Komisiou. Inými slovami, ako Súdny dvor uviedol v rozsudku Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, z ochrany zaručenej týmto právom vyplýva, že je potrebné určiť, či je odpoveď podniku, ktorému boli otázky položené, v *skutočnosti rovnocenná s* priznaním porušenia. [55]

93. Ak to tak nie je, otázka sa považuje za „výlučne faktickú“ [56] alebo „výlučne skutkovej povahy“ [57], a teda nepatrí do pôsobnosti práva odoprieť výpoveď, aj keď odpoveď dotknutého podniku *môže byť použitá na to, aby bola vo vzťahu k nemu preukázaná existencia porušenia pravidiel hospodárskej súťaže*.

94. Talianska vláda vo svojich písomných pripomienkach v podstate tvrdí, že táto judikatúra sa môže uplatniť analogicky, keď ide o preukázanie rozsahu práva fyzických osôb odoprieť výpoveď v rámci správnych konaní zameraných na odhaľovanie zneužívania trhu. Táto vláda konkrétne tvrdí, že z požiadavky na zaručenie účinnosti ustanovení sekundárneho práva, podľa ktorých je potrebné potláčať také zneužívanie, akými sú článok 14 smernice 2003/6 a článok 30 nariadenia č. 596/2014, vyplýva potreba určiť rozsah práva odoprieť výpoveď prostredníctvom hľadania rovnováhy medzi týmto právom a verejným záujmom na zabezpečení integrity finančných trhov a na posilnení dôvery investorov v tieto trhy. [58]

95. S týmto stanoviskom nesúhlasím.

96. Táto judikatúra vznikla v súvislosti s podnikmi, ktoré boli predmetom vyšetrovania porušení práva hospodárskej súťaže, a zjavne sa týka iba *právnických osôb*, ako napokon uvádza aj vnútroštátny súd. Podniky a združenia podnikov sú totiž jedinými subjektmi práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže, ako aj jedinými subjektmi, ktorým môže Komisia uložiť pokuty za porušenie článkov 101 a 102 ZFEÚ. [59] Domnievam sa však, že Súdny dvor sa doposiaľ nezaoberal otázkou, ktorá by súvisela s rozsahom práva fyzických osôb odoprieť výpoveď.

55 Rozsudok z 15. októbra 2002 (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 273). Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci HeidelbergCement/Komisia (C-247/14 P, EU:C:2015:694, bod 154).

56 Rozsudok zo 14. decembra 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a i./Komisia (T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, EU:T:2006:396, bod 539).

57 Rozsudok z 20. februára 2001, Mannesmannröhren-Werke/Komisia (T-112/98, EU:T:2001:61, bod 77).

58 Pozri odôvodnenie 2 smernice 2003/6 a nariadenia č. 596/2014.

59 Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Geelhoed vo veci Komisia/SGL Carbon (C-301/04 P, EU:C:2006:53, bod 63).

2) Právo odoprieť výpoveď v judikatúre ESĽP

97. Ak sa nemýlim, ESĽP sa na rozdiel od Súdneho dvora nikdy nevyjadril k tomu, či sa právnická osoba môže dovolávať práva odoprieť výpoveď v rámci trestného alebo správneho konania zameraného na uloženie sankcií trestnoprávnej povahy, ktoré je voči nej vedené. Inými slovami, rozsah tohto práva, ktorý v hrubých črtách vymedzím v nasledujúcich bodoch, bol doposiaľ uznaný len vo vzťahu k *fyzickým osobám*.[60]

98. Veľmi jasne to vyplýva z toho, akým spôsobom ESĽP charakterizoval dôvod práva odoprieť výpoveď a práva nevypovedať vo vlastný neprospech, pričom posledné uvedené právo je súčasťou prvého. Tento dôvod totiž podľa ESĽP spočíva v ochrane osôb, voči ktorým bolo vznesené „obvinenie z trestného činu“, pred protizákonným donucovaním zo strany orgánov. Podľa uvedeného súdu je cieľom takej ochrany zabrániť justičným omylom a zaručiť výsledok sledovaný článkom 6 EDĽP,[61] presnejšie zabezpečiť, že v trestnej veci sa bude obžaloba usilovať podložiť svoju argumentáciu bez použitia dôkazov získaných pomocou donútenia alebo nátlaku *proti vôli obžalovaného*. Táto posledná skutočnosť je posilnená konštatovaním, že právo nevypovedať vo vlastný neprospech „sa v prvom rade týka rešpektovania rozhodnutia obžalovaného odoprieť výpoveď“[62].

99. Inými slovami, ako Komisia správne vyjadrila vo svojich písomných pripomienkach, rešpektovanie osoby a jej slobody rozhodovania v podobe predchádzania donucovaniu a ovplyvňovaniu jej vôle zo strany orgánov verejnej moci je ústredným motívom účelu práva odoprieť výpoveď, ako ho poníma ESĽP. Uvedený súd tak chápe dotknuté právo ako zložku ľudskej dôstojnosti, ako správne zdôraznil sudca Martens vo svojom nesúhlasnom stanovisku pripojenom k rozsudku Saunders v. Spojené kráľovstvo, v ktorom sa uvádza, že ESĽP podľa všetkého podporuje názor, podľa ktorého „*si rešpektovanie dôstojnosti a slobody človeka* vyžaduje, aby sa každý podozrivý mohol úplne slobodne rozhodnúť, aký postoj zaujme vo vzťahu k obvineniam, ktoré sú voči nemu vznesené“[63].[64] Za týchto podmienok sa nezdá, že by bolo možné uplatniť rozsah práva odoprieť výpoveď priznaný touto judikatúrou ako taký na právnické osoby.[65]

100. Vzhľadom na rozsah, ktorý ESĽP priznáva právu fyzických osôb odoprieť výpoveď, treba v prvom rade pripomenúť, že podľa uvedeného súdu toto právo súvisí s ochranou osôb obvinených z trestného činu pred *protizákonným donucovaním* zo strany orgánov.

60 Pozri v tomto zmysle WILS, W.: Self-Incrimination in EC Antitrust Enforcement: A Legal and Economic Analysis. In: *World Competition: Law and Economics Review*. Zv. 26, č. 4, 2003, s. 577; a OLIVER, S.: Companies and their Fundamental Rights: a Comparative Perspective. In: *International and Comparative Law Quarterly*. Wolters Kluwer, zv. 64, č. 3, 2015, s. 686. Ako zdôraznili niektorí vedľajší účastníci konania v tejto veci, ten istý výklad napokon uplatnil normotvorca Únie v smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), ktorej článok 7 chráni „právo odoprieť výpoveď“ a „právo nevypovedať vo vlastný neprospech“. Pozri najmä jej odôvodnenie 13, podľa ktorého „v tejto smernici sa uznáva, že potreby a úrovne ochrany určitých aspektov prezumpcie neviny sa v prípade fyzických a právnických osôb odlišujú. Pokiaľ ide o fyzické osoby, takúto ochranu dokladá rozsiahla judikatúra [ESĽP]. Súdny dvor však uznal, že práva vyplývajúce z prezumpcie neviny neprináležia právnickým osobám rovnakým spôsobom ako fyzickým osobám“.

61 Rozsudok ESĽP, 8. februára 1996, Murray v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:0208JUD001873191, bod 45).

62 Rozsudok ESĽP, 17. decembra 1996, Saunders v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 69).

63 Rozsudok ESĽP, 17. decembra 1996, Saunders v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791), body 9 a 10 nesúhlasného stanoviska sudcu Martensa, ku ktorému sa pripojil sudca Kūris.

64 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

65 Z judikatúry týkajúcej sa ďalších základných práv je napokon možné vyvodiť, že ESĽP niekedy rozlišuje medzi úrovňou ochrany priznanej fyzickým osobám na jednej strane a právnickým osobám na druhej strane. Klasickým príkladom je rozsudok Niemitz v. Nemecko (rozsudok ESĽP, 16. decembra 1992, CE:ECHR:1992:1216JUD001371088), v ktorom Súdny ESĽP rozhodol, že domová prehliadka vykonaná políciou v kancelárii nezávislého advokáta, v ktorej tento advokát býva, predstavuje porušenie jeho „bydliska“. Tento súd však uviedol, že právo štátov zasahovať v súlade s článkom 8 ods. 2 EDĽP by mohlo ísť „v prípade podnikateľských alebo obchodných priestorov či činností ďalej než v iných prípadoch“ (bod 31). Treba poukázať na to, že v rozsudku z 18. júna 2015, Deutsche Bahn a i./Komisia (C-583/13 P, EU:C:2015:404), Súdny dvor na základe tejto judikatúry potvrdil posúdenie Všeobecného súdu, podľa ktorého neexistencia predchádzajúceho súdneho povolenia nemôže mať ako taká za následok protizákonnosť opatrenia, ktorým sa nariaďuje inšpekcia a ktoré Komisia prijala v rámci svojich vyšetrovacích právomocí v oblasti hospodárskej súťaže (body 20 až 25).

101. Z toho vyplýva, že v rámci skúmania, či bol porušený článok 6 EDĽP, sa ESĽP v prvom rade pýta na to, či bolo preukázané donucovanie s cieľom získať dôkazy, a následne skúma, či treba také donucovanie považovať za protizákonné. Vo svojej judikatúre uviedol viacero situácií, v ktorých existuje obava z existencie neoprávneného donucovania, pričom prvou z nich je „situácia podozrivého, ktorému hrozia sankcie, ak nebude vypovedať, a preto buď vypovedá, alebo je potrestaný za to, že odmietol vypovedať“ [66]. S cieľom zistiť, či je táto obava reálna, ESĽP skúma povahu a mieru donucovania, o ktorých svedčí typ a prísnosť sankcie spojenej s odmietnutím odpovedať na otázky, [67] a existenciu primeraných záruk v predmetnom konaní. [68]

102. ESĽP však mnohokrát uviedol, že nie všetky formy priameho donucovania voči obžalovanému, ktorých cieľom je prinútiť ho k vyhláseniam, ktorými by proti svojej vôli vypovedal vo svoj neprospech, znamenajú porušenie článku 6 EDĽP. Keďže totiž právo odoprieť výpoveď podľa tohto súdu nemá absolútnu povahu, [69] miera donucovania uplatnená orgánmi je nezlučiteľná s týmto ustanovením, pokiaľ má za následok, že toto právo stratí samotnú svoju podstatu. [70] Podľa názoru ESĽP je pri takom posudzovaní kľúčové *použitie* informácií získaných donútením počas trestného konania, [71] a to v kontexte samotného konania, ako aj mimo neho. [72]

103. Vďaka poslednému uvedenému kritériu je najmä možné určiť prípadnú protizákonnosť donucovania, keď sa otázky položené obžalovanému týkajú *skutkových okolností*. Touto problematikou sa ESĽP po prvý raz zaoberal vo veci Saunders v. Spojené kráľovstvo. V rámci odpovede na tvrdenie britskej vlády, podľa ktorého sa právo nevypovedať vo svoj neprospech neuplatní vzhľadom na okolnosti veci, keďže sťažovateľ nebol nútený poskytnúť odpovede, ktorými by vypovedal vo svoj neprospech, ESĽP najprv vyhlásil, že právo odoprieť výpoveď „nie je možné dôvodne obmedziť na priznanie porušení alebo na poznámky, ktoré ho priamo obviňujú“, a následne spresnil, že „svedectvo získané donútením, ktoré na prvý pohľad nemá povahu výpovede vo svoj neprospech – akým sú poznámky ospravedlňujúce ich autora alebo *jednoduché informácie o skutkových otázkach* –, môže byť neskôr použité v trestnom konaní na podporu obžaloby“ [73]. [74]

104. V tomto smere ESĽP následne uviedol dôležité spresnenia v rozsudku Corbet v. Francúzsko. Najprv totiž ESĽP konštatoval donucovanie, ako aj to, že vyhlásenia obžalovaných nemajú povahu výpovede vo svoj neprospech, a potom vzhľadom na použitie skutkových vyhlásení, ktoré boli získané donútením, rozhodol, že na existenciu porušenia článku 6 EDĽP je potrebné, aby tieto vyhlásenia mali „vplyv na rozhodnutie o vine alebo treste“ [75]. Domnievam sa, že keďže jazyk vlastný trestným veciam ako takým je odôvodnený len osobitosťou skutkového rámca prejednávanej veci, treba vychádzať z toho, že aj táto zásada sa uplatní, keď majú tieto vyhlásenia vplyv na *odsúdenie alebo sankciu uloženú* v správnom konaní, ktoré súvisí s obvinením z trestného činu v zmysle článku 6 EDĽP.

66 Rozsudok ESĽP, 13. septembra 2016, Ibrahim a i. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2016:0913JUD005054108, bod 267).

67 Rozsudok ESĽP, 21. decembra 2000, Heaney a McGuinness v. Írsko (CE:ECHR:2000:1221JUD003472097, bod 53) (trest odňatia slobody na šesť mesiacov).

68 Rozsudok ESĽP, 29. júna 2007, O'Halloran a Francis v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2007:0629JUD001580902, bod 59).

69 Pozri najmä rozsudok ESĽP, 21. decembra 2000, Heaney a McGuinness v. Írsko (CE:ECHR:2000:1221JUD003472097, bod 47).

70 Rozsudok ESĽP, 8. februára 1996, Murray v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:0208JUD001873191, bod 49).

71 Rozsudok ESĽP, 17. decembra 1996, Saunders v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 71).

72 Rozsudok ESĽP, 8. apríla 2004, Weh v. Rakúsko (CE:ECHR:2004:0408JUD003854497, body 42 až 44).

73 Rozsudok ESĽP, 17. decembra 1996, Saunders v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 71).

74 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

75 Rozsudok ESĽP, 19. marca 2015, Corbet a i. v. Francúzsko (CE:ECHR:2015:0319JUD000749411, bod 34).

105. ESĽP okrem toho uviedol, že rozsah práva odoprieť výpoveď nemôže byť obmedzený jeho vyvážením vo vzťahu k záujmu verejnej povahy. Toto smerovanie je potvrdené od rozsudku Sanders v. Spojené kráľovstvo, v ktorom ESĽP zamietol tvrdenie vlády, podľa ktorého zásadný verejný záujem na stíhaní podvodov v prípadoch spoločností a na potrestaní zodpovedných osôb môže odôvodniť nepriznanie práva nevypovedať vo vlastný neprospech obžalovanému.[76]

106. Pôsobnosť práva fyzických osôb odoprieť výpoveď v rámci správnych konaní, v ktorých môže byť uložená taká sankcia trestnoprávnej povahy ako v spore vo veci samej, sa teda vzťahuje aj na odpovede na otázky týkajúce sa skutkových okolností, z ktorých nevyhnutne nevyplýva priznanie viny, pokiaľ majú vplyv na odôvodnenie prijatého rozhodnutia alebo sankcie uloženej v tomto konaní. Na účely určenia tohto rozsahu verejný záujem, na ktorom je založené stíhanie predmetného porušenia, nemá vôbec nijaký význam.

107. V tomto smere musím zaujať stanovisko k tvrdeniu, ktoré Komisia rozvinula v písomných pripomienkach i na pojednávaní a podľa ktorého zásada vyplývajúca z rozsudku vydaného veľkou komorou ESĽP vo veci Jussila v. Fínsko (ďalej len „rozsudok Jussila“)[77],[78] ktorú Všeobecný súd Európskej únie uplatnil v rozsudku Schindler Holding Ltd a i./Komisia[79], umožňuje „umiernené“ uplatnenie práva odoprieť výpoveď v takých oblastiach, akou je potláčanie zneužívania trhu, takže toto právo má rovnako obmedzený rozsah ako právo priznané právnickým osobám v judikatúre Súdneho dvora v oblasti protisúťažného konania.

108. Treba pripomenúť, že ESĽP sa v tejto veci zaoberal zlučiteľnosťou neuskutočnenia pojednávania v odvolacom konaní, ktoré sa týkalo zvýšenia dane, o ktorom rozhodla fínska daňová správa, s článkom 6 EDĽP. ESĽP pri tejto príležitosti konsolidoval zásadu, podľa ktorej v rámci všetkých konaní, v ktorých sa ukladajú sankcie trestnoprávnej povahy v zmysle článku 6 EDĽP, treba rozlišovať medzi konaniami a sankciami patriacimi do „tvrdého jadra trestného práva“, ktoré majú „ponižujúcu povahu“ pre osoby, ktorých sa týkajú, a medzi konaniami a sankciami mimo tohto tvrdého jadra. ESĽP totiž najprv pripomenul, že autonómny výklad pojmu „obvinenie z trestného činu“, ktorý tento súd prijal, mal za následok postupné rozšírenie uplatňovania trestnoprávneho aspektu článku 6 EDĽP na oblasti, ktoré formálne nepatria do tradičných kategórií trestného práva, a potom konštatoval, že pokiaľ ide o kategórie, ktoré nie sú súčasťou tvrdého jadra trestného práva, záruky spojené s trestnoprávnym aspektom článku 6 EDĽP „sa nevyhnutne nemusia uplatniť v celej svojej prísnosti“[80].

109. Keďže právo odoprieť výpoveď je súčasťou týchto záruk, dalo by sa naozaj tvrdiť, že rozsah, ktorý tomuto právu priznáva ESĽP, závisí od toho, či sa článok 6 EDĽP uplatňuje v rámci tvrdého jadra trestného práva, takže pokiaľ nie, tento rozsah treba považovať za obmedzenejší, a teda zodpovedajúci rozsahu, ktorý mu priznáva judikatúra Súdneho dvora v oblasti protisúťažného konania.

110. V prejednávanej veci podľa môjho názoru toto tvrdenie nemožno prijať, lebo ESĽP už v rozsudku Grande Stevens a i. v. Taliansko konštatoval, že sankcie prijaté talianskym zákonodarcom na účely prebratia smernice 2003/6 skutočne patria do tvrdého jadra trestného práva, keďže ich ponižujúca povaha vyplýva z toho, že môžu narušiť pracovnú bezúhonnosť a vážnosť dotknutých osôb.[81]

76 Rozsudok ESĽP, 17. decembra 1996, Saunders v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:1996:1217JUD001918791, bod 74). Je síce pravda, že také hľadanie rovnováhy ESĽP podľa všetkého potvrdil v rozsudku z 11. júla 2006, Jalloh v. Nemecko (CE:ECHR:2006:0711JUD005481000, bod 117), zároveň však je pravda, že rozsudok z 13. septembra 2016, Ibrahim a i. v. Spojené kráľovstvo (CE:ECHR:2016:0913JUD005054108, bod 252), obmedzuje okolnosti, za akých je možné vziať do úvahy verejný záujem, na okolnosti súvisiace so stíhaním porušení zákona v mimoriadne citlivých oblastiach, akou je terorizmus alebo iné závažné trestné činy.

77 Rozsudok ESĽP, 23. novembra 2006, Jussila v. Fínsko (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301).

78 Pri čítaní písomných pripomienok Komisie sa zdá, že toto tvrdenie je uvedené v rámci navrhovaného výkladu, podľa ktorého sa judikatúra ESĽP v oblasti práva odoprieť výpoveď uplatní na fyzické osoby, zatiaľ čo judikatúra Súdneho dvora sa uplatní len na právnické osoby. Ja sa domnievam, že toto tvrdenie si zaslúži samostatné preskúmanie.

79 Rozsudok z 13. júla 2011 (T-138/07, EU:T:2011:362, bod 52).

80 Rozsudok ESĽP, 23. novembra 2006, Jussila v. Fínsko (CE:ECHR:2006:1123JUD007305301, bod 43).

81 Rozsudok ESĽP, 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, bod 122).

111. V každom prípade mám pochybnosti o tom, či je vôbec možné odvolávať sa na zásadu vyplývajúcu z rozsudku Jussila s cieľom odôvodniť reštriktívnejší výklad rozsahu práva odoprieť výpoveď.

112. V prvom rade treba zdôrazniť, že Všeobecný súd túto zásadu už síce niekoľkokrát uplatnil,[82] Súdny dvor ju však nikdy nepoužil, hoci jeho generálni advokáti ho k tomu trikrát vyzvali.[83]

113. Okrem toho netreba zabúdať na to, že jej uplatnenie má dva rámce. Po prvé je síce pravda, že bod 43 tohto rozsudku všeobecne odkazuje na „záruky ponúkané trestnoprávnym aspektom článku 6“, zároveň však treba poukázať na to, že z neskoršej judikatúry ESĽP jasne vyplýva, že toto menej prísne uplatňovanie trestnoprávneho aspektu článku 6 EDĽP sa týka len *niektorých* týchto záruk. Na ilustráciu uvediem, že v rozsudku Kammerer v. Rakúsko uvedený súd konštatoval, že prístup prijatý v rozsudku Jussila „nie je obmedzený na otázku neuskutočnenia pojednávania, ale *môže byť rozšírený* na ďalšie procesné záruky, na ktoré sa vzťahuje článok 6, akou je v prejednávanej veci prítomnosť obžalovaného na pojednávaní“[84]. [85] Vzhľadom na túto úvahu pochybujem o tom, že by bolo možné súhlasiť s menej prísnym uplatňovaním takej záruky, akou je právo odoprieť výpoveď, ktorá je podľa judikatúry ESĽP „jadrom pojmu spravodlivé súdne konanie“. Po druhé úplne súhlasím s výkladom, podľa ktorého zásada vyplývajúca z rozsudku Jussila neznamená zrušenie alebo obmedzenie rozsahu sledovanej záruky, ale len jej *nahradenie* alternatívnymi spôsobmi ochrany práva na spravodlivé súdne konanie.[86] [87] V tomto rozsudku totiž ESĽP konštatoval, že nedošlo k porušeniu článku 6 EDĽP, po *kontextovom* posúdení otázky, či právna problematika, ktorou sa súd zaoberá, môže vnútroštátnym orgánom výnimočne umožniť zamietnuť žiadosť o uskutočnenie pojednávania.

114. Z toho vyplýva, že zásada zavedená rozsudkom Jussila môže byť dôvodom na to, aby sa na odpovede na otázky orgánu dohľadu v súvislosti so skutočnosťami, ktoré slúžia na preukázanie existencie porušenia, nevzťahovalo právo odoprieť výpoveď len vtedy, ak sa v takom prípade uplatnia alternatívne spôsoby ochrany práva na spravodlivé súdne konanie, čo je potrebné overiť pomocou kontextového posúdenia.

115. Táto druhá úvaha sa podľa môjho názoru dá použiť aj na vylúčenie relevantnosti rozsudku A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Taliansko (ďalej len „rozsudok Menarini“)[88], na ktorý sa Komisia v tomto ohľade tiež odvoláva z dôvodu súvisiacej zásady, ktorá je v ňom vyjadrená a podľa ktorej „[rozdiely medzi správnym konaním a trestným konaním v pravom zmysle slova] síce zmluvné štáty nezbavujú povinnosti dodržiavať všetky záruky, ktoré ponúka trestnoprávny aspekt článku 6, môžu však mať vplyv na spôsob ich uplatnenia“[89]. V tomto rozsudku bolo dôvodom na zápornú odpoveď ESĽP, pokiaľ ide o prípadné porušenie práva každej osoby, aby bola jej vec spravodlivo prejednaná orgánom s neobmedzenou právomocou, pri príležitosti skúmania rozhodnutí vnútroštátneho orgánu

82 Okrem rozsudku citovaného v bode 107 vyššie rozsudky z 13. septembra 2013, Total/Komisia (T-548/08, neuverejnený, EU:T:2013:434, body 183 až 185), a z 11. júla 2014, Sasol a i./Komisia (T-541/08, EU:T:2014:628, body 206 až 208).

83 Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci KME Germany a i./Komisia (C-272/09 P, EU:C:2011:63, bod 67), návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Elf Aquitaine/Komisia (C-521/09 P, EU:C:2011:89, body 30 a 31), ako aj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Schindler Holding a i./Komisia (C-501/11 P, EU:C:2013:248, body 25 až 27).

84 Rozsudok ESĽP, 12. mája 2010, Kammerer v. Rakúsko (CE:ECHR:2010:0512JUD003243506, bod 27) (voľný preklad). Pozri tiež v tomto zmysle rozsudok ESĽP, 10. júla 2014, Marčan v. Chorvátsko (CE:ECHR:2014:0710JUD004082012, bod 35).

85 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

86 Pozri SMITS, C., WAELBROECK, D.: When the Judge Prosecutes, Power Prevails Over Law. In: GOVARE, I., QUICK, R., BRONCKERS, M. (ed.): *Trade and Competition Law in the EU and Beyond*. Edward Elgar Publishing, 2011, s. 452.

87 Je to podľa mňa zhrnuté v bode 42 poslednej vete rozsudku, ktorá znie takto: „Je tu potrebné… zohľadniť predovšetkým zásadu spravodlivosti zakotvenú v článku 6, ktorá má zásadný význam…“.

88 Rozsudok ESĽP, 27. septembra 2011, A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Taliansko (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908).

89 Rozsudok ESĽP, 27. septembra 2011, A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Taliansko (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908, bod 62).

pre hospodársku súťaž talianskym správnym súdom, v podstate to, že hoci talianska právna úprava a judikatúra nabádali správny súd k tomu, aby uskutočnil len jednoduché preskúmanie zákonnosti, Štátna rada *vzhľadom na okolnosti danej veci* uskutočnila preskúmanie v rámci neobmedzenej právomoci. [90]

116. V dôsledku toho sa domnievam, že zásadou vyplývajúcou z rozsudku Jussila ani zásadou vyplývajúcou z rozsudku Menarini nie je možné podložiť tvrdenie, podľa ktorého právo fyzických osôb odoprieť výpoveď v rámci správnych konaní, v ktorých môže byť uložená sankcia trestnoprávnej povahy, musí mať taký obmedzený rozsah ako vtedy, keď je priznané právnickej osobe v súlade s judikatúrou Súdneho dvora v oblasti protisúťažného konania.

117. Na záver sa domnievam, že vzhľadom na doložku jednotnosti uvedenú v článku 52 ods. 3 Charty musí rozsah priznaný právu fyzických osôb odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty, v rámci správnych konaní, v ktorých môže byť uložená sankcia trestnoprávnej povahy, zodpovedať rozsahu vymedzenému v relevantnej judikatúre ESĽP, najmä ak ide o odpovede na otázky týkajúce sa skutkových okolností, konkrétne v rozsudku Corbet a i. v. Francúzsko. [91]

V. Návrh

118. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na dve preformulované prejudiciálne otázky, ktoré položil Corte Costituzionale (Ústavný súd, Taliansko), takto:

Znenie článku 14 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES z 28. januára 2003 o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) a článku 30 ods. 1 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/2014 zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES a smerníc Komisie 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES umožňuje ich výklad v súlade s právom odoprieť výpoveď, ktoré vyplýva z článkov 47 a 48 Charty základných práv Európskej únie, keďže tieto články je možné chápať v tom zmysle, že členským štátom neukladajú povinnosť sankcionovať osoby, ktoré odmietnu odpovedať na otázky orgánu dohľadu, z ktorých by mohla vyplynúť ich zodpovednosť za porušenie, za ktoré môžu byť uložené správne sankcie trestnoprávnej povahy. Právu fyzických osôb odoprieť výpoveď v rámci správnych konaní, v ktorých môže byť uložená sankcia trestnoprávnej povahy, treba v súlade s doložkou jednotnosti uvedenou v článku 52 ods. 3 Charty základných práv uznať taký rozsah, aký vyplýva z relevantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého sa toto právo vzťahuje najmä na odpovede na otázky týkajúce sa skutkových okolností, pokiaľ majú vplyv na odsúdenie alebo sankciu, ktorá bude uložená v uvedených konaniach.

90 Rozsudok ESĽP, 27. septembra 2011, A. Menarini Diagnostics s.r.l. v. Taliansko (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908), súhlasné stanovisko sudcu Sajó. Pozri v tomto zmysle MUGUET-POULLENNEC, G., DOMENICUCCI, D. S.: Amende infligée par une autorité de concurrence et droit à une protection juridictionnelle effective: les enseignements de l'arrêt Menarini de la CEDH. In: *Revue Lamy de la concurrence*, č. 30, 1. január 2012.

91 Rozsudok ESĽP, 19. marca 2015, Corbet a i. v. Francúzsko (CE:ECHR:2015:0319JUD000749411).